

Efterretning om Strandinger.

Af Pastor *Jacob Stampe*, Nørre Nebel.

(Indsendt af Læge *H. Torbøl*, Nørre Nebel.)

Pastor Jacob Stampe var født i Viborg i Aaret 1800 og døde i Nørre Nebel i Aaret 1870. Han var Sognepræst for Nørre Nebel-Lydum Menigheder fra 1844 og til sin Død. Disse Meddelelser, der findes i Nørre Nebel Præstearkiv, stammer antagelig fra Aaret 1852.

Hans Retskrivning har jeg i det væsentlige bevaret, naar undtages Dobbeltvokaler og Udsagnsordenes Flertalsendelser.

Hans Torbøl.

I.

Strandingen af de tvende engelske Linieskibe nemlig St. Georg og Defence Juleaften 1811.¹

Erindringen fra Barndommen af har under alle Livets Omvekslinger en betydelig Interesse for os, og de Steder, hvor vi har tilbragt vor Barndom, fængsler altid vor Opmærksomhed, i hvor vi end tumler os i Verden.

Ofte ser vi og, at de Mennesker, der har rejst vidt og bredt, dog til Slutningen vender tilbage til deres Fødesteder for der at tilbringe deres Alderdomsdage og lukke deres Øjne dér, hvor de første Gang skuede Lyset.

Iblandt de Steder, der saaledes tiltrækker sig min Opmærksomhed og ofte fængsler mine Tanker, er Pladsen omkring Hovedvagten i Viborg og selve Hoved-

¹ Om denne navnkundige Stranding findes ogsaa Meddelelser i „Saml. t. jydsk Hist. og Topografi“ II 312 ff og i „Hardsyssels Aarbog“ V 1 ff. (Red. Anm.)

vagten. Denne var en smuk Bygning, langt smukkere end selve Hovedvagten i Kjøbenhavn, og var to Etager høj. Den laa lige overfor mine Forældres Gaard i *Skottenborg*. Hovedvagten selv laa paa en aaben Plads i den Gade, der kaldes *Gravene*.¹ — Endnu mindes jeg grant, skønt fyrretyve Aar er hennrundet siden den Tid, de mangfoldige glade Timer, jeg har tilbragt med Nabobørnene om Aftenen paa denne aabne Plads. Her var ligesom Samlingsplads for os Børn henimod Aften; her spillede vi Bold og havde andre Barndomslege for, her saa vi og paa Soldaterne, der her lærte at eksercere. Som oftest laa der nemlig i Krigen fra 1807—14 Militære i Viborg, gærne var det af de saakaldte Landeværnstropper. Dels skulde Soldaterne og have Opsyn med Tugthusfangerne, og dels med de engelske Krigsfanger, af hvilke der og i Krigens Tid laa en Del i Viborg.

Det var i Julen 1811, at der pludseligen om Aftenen holdt en Del Vogne udenfor min Faders Gaard henad imod Vagten. De var belæsset med 18 Matroser. Og hvorfra kom vel disse? De kom fra Ringkjøbing, og var det eneste og det hele tilbageblevne Mandskab af 1700 Mennesker, som var ombord paa de to store engelske Linieskibe *St. Georg* og *Defence*, der strandede Juleaften 1811 i Nærheden.

Da disse Matroser kom ind i Hovedvagten, søgte de vagthavende Soldater at fornøje dem og gøre dem den Smule Godt, de kunde. Naboerne stimlede sammen for at se dem. Iblandt de nysgærrige var da og jeg. Min Alder var den Gang elleve Aar. Jeg mindes

¹ De to Gader, *Skottenborg* og *Gravene*, samt Hovedvagten eksisterer endnu ligesom i Pastor Stampes Barndom; Faderen var Avlsbruger i Viborg. (H. T.)

godt, at Soldaterne købte Brændevin til dem og legede den saakaldte Barbérleg for dem. Denne Leg bestaar deri, at een sidder paa en Stol og skal barberes, medens en anden, der agerer Barbereren, danser omkring ham og gør mange Bajadsstreger etc. etc.

Det var langt fra, at disse Matroser syntes modfaldne eller endog blot alvorligt stemt. De var muntre og fornøjede, og, saavidt jeg erindrer, blev de Dagen efter kørt til Holstebro. Den Gang tænkte jeg ikke paa, at jeg efter en Række Aar skulde blive Præst i Nærheden af det Sted, hvor Skibene var strandet, og hvor saa mange af deres Kammerater hviler deres Ben.

En Række af Aar henrandt nu, og jeg hørte ikke mere tale om disse Skibe. En Søndag i Sommeren 1821 kom tvende særdeles store Jernkanoner igennem Viborg. De skulde transporteres til Tøjhuset i Randers. For hver var atten Heste, saa deres Ankomst til Byen vakte stor Opmærksomhed; de var meget lange, jeg kunde putte mit Hoved ind i Hullet paa hver, saa vidt jeg mindes, stod paa dem *G.* Disse Kanoner kom fra Ringkjøbing og var taget op af Vraget af bemeldte tvende engelske Skibe.

Mange Aar henrandt nu, og jeg hørte næppe tale om dem. I Aaret 1844 kom jeg her til Nørre Nebel og Lydum, og fra denne Tid af har jeg ikke saa sjældent hørt tale om dem. Vel skete deres Stranding betydeligt norden herfor, nemlig i Husby Sogn, altsaa vel omtrent otte Mil norden herfor, men dog hviler og nogle af de strandede Lig her paa Stranden lige her udfor.

Det var altsaa Juleaften 1811, at disse to herlige Skibe med en Besætning af 1700 Mennesker forgik. Det var en rygende Storm, Strandingen skete i. Jeg har

hørt fortælle, at man fra Ringkjøbing af kunde se Lanterner, som de havde sat op i Masterne som Nødstejn. — Dog her var ingen Redning mulig. Søgningen var saa uhyre stor, at det var aldeles ikke muligt at tilvejebringe nogen Forbindelse imellem Skibene og Folket, som stod paa Landet og saa derpaa. Foruden disse tvende Skibe strandede et lille norsk Fartøj; alle Folk derpaa frelstes derved, at en Tønde, hvor om der var fastgjort et Tov, hivedes overbord og kom i Land. Her om greb Folkene i Land fast og halede alle Søfolkene i Land, som havde surret sig fast til den anden Ende af Tovet. Om Morgenen var Skibet slaaet i Stykker.

Saa heldigt gik det ikke paa de tvende store Skibe. Det største, St. Georg, knustes først af en uhyre stor Bølge. Defence derimod holdt sig længere. Det gravedes dog dybere og dybere ned i Sandet. Begge Skibe stod ikke længere fra Land, end at man tydeligen kunde skelne Klæderne og se Fruentimre at knæle for Admiralen, man hørte Signaler, ligesom man og kunde se Stjerner paa hans Bryst. Man fortæller, at alle Kanoner, formodentlig paa Defence, blev ladet og afskudt paa engang for at gøre Skibet flot igen, men forgæves.

For en Del Aar siden kunde man, naar Havet var klart og stille, tydeligen se Skroget, der endog efter nogles Sigende ragede frem over Havfladen. Det er kun nogle faa Aar siden, at Møller, Opfinderen af det ny Dykkerapparat, var her for at prøve, om der ikke kunde opfiskes noget, men forgæves. Efter Sigende skal der være en Krigskasse deri, hvori der skal være en betydelig Sum Penge.

Om Morgenen var alle tre Skibe forsvunden, og paa Kysten var kun nogle Vragstumper og Lig.

Alle Lig, der kom i Land, var nyligt barberede;

de havde gjort det for end mere at højtideligholde Juleaften, men det blev en sørgelig Juleaften. — Som anført der kom kun atten Mand levende i Land. Man skulde tro, at de var sørgmodige, dog dette var langt fra ikke Tilfældet. De fik rigelig Brændevin, imedens de var i Ringkjøbing, og de sloges derfor paa Ringkjøbings Gader. — Saa snart var denne Dødsangst forsvunden.

Da Julemorgen oprandt, var der kun atten Mand, som anført, tilbage af de 1700. Resten var begravet i Havets Bølger. Ikke faa opkastedes straks paa Strandbredden, og af disse begravedes 130¹ i een Grav paa Husby Kirkegaard. Man turde ikke lægge flere i een Grav af Frygt for, at der skulde opstaa smitsomme Sygdomme. Da der imidlertid var kommen flere i Land, blev de øvrige begravet i Klitterne. Hele Sommeren vedblev der at komme Lig i Land, som da jordedes i Klitterne.

En Del flød endog herved til Lønne Len, hvor de begravedes. Allerede anden Juledag om Aftenen kom de første Lig her til Kysten, i to Døgn var de altsaa flydt herved, otte Mil. Der var just Legestue i Lønne, men næppe rygtedes det, at der kom døde Menneker i Land, førend i et Nu alle Mandfolk forlod Legestuen, og Pigerne maatte danse med sig selv, ifald de ønskede nogen Dans.

II.

Da jeg kom hertil i Efteraaret 1844 og hørte tale om Strandinger, var jeg meget begærlig efter at se dette Tilfælde.

¹ I Saml. t. jydske Hist. og Topogr. angives Tallet dog kun til 35. (Red. Anm.)

Et saadant Tilfælde indtraf i Foraaret 1845, idet at et engelsk Skib, ladet med udsøgte Vine, strandede paa Hennegaards Len. Det var ikke nogen stærk Storm, at Ulykken skete i. For faa Dage siden havde Skibet været i England og enten i London eller i dens Omegn. Skipperens Kone var nemlig for faa Dage siden gaaet ombord og skulde gøre Rejsen med. Jeg saa paa Stranden at ligge nogle engelske Aviser, de var Ugen i Forvejen udkommen i London. Skibet kom fra Fayal, de azoriske Øer, og havde en stor Mængde Vin ombord. De var nok egentligen bestemt til af disse at præparere andre Vine. Bestemmelsesstedet var enten Stettin eller Stralsund, jeg mindes ikke ret, hvilken af Byerne det var.

Foruden Skipperen og Kone og Matroser var der og ombord to unge Mennesker, der var Sønner af Ejeren til Vinen; de var særdeles elegant klædt og vilde gøre Rejsen med for deres Fornøjelse.

De strandede om Morgenen tidligt, og Skipperkone skiftede Klæder i en af Fiskerhytterne. Hun var drivvaad og græd bitterligen. — Imidlertid tror jeg dog, at Modet snart kom, hun drak dygtigt Brændevin, men blandet sammen med Vand. Naar Englændere af den simplere Stand kommer her til Landet, ynder de særdeles meget Brændevin, som nok er betydeligt dyrere i England, og vanskeligere for dem dér at faa.

Bemeldte Skipperkone opholdt sig iøvrigt hele Tiden, under deres Ophold her, paa Hennegaard.

Da jeg var begærlig efter at se et strandet Skib, gik jeg, saa snart jeg erfarede det, med August¹

¹ *Hans Gram August Stampe*, Præstens ældste Søn, siden cand. theol., Sekondløjtnant under Krigen 1864, død i N. Nebel 1865. (Red. Anm.)

dertil. Det var en lang Vej, og da jeg inden Rejsen ikke fik noget at spise, véd jeg ikke, at jeg nogen-sinde er kommen hjem saa træt som denne Gang. Det var henimod Aften, at jeg kom hjem; jeg satte mig paa Sofaen, men faldt af Udmattelse straks i Søvn. Der var dog næsten intet videværdigt at se. Skibet stod ikke langt fra Land, og ved Strandkanten laa en stor Mængde Appelsinskaller, ligesom og en Del af Ladningen var bragt i Land. Vin var der intet at faa af, og der blev holdt en stræng Justits. Herredsfogdens Fuldmægtig, *Vilmann*,¹ gav August nogle Appelsiner. Han havde staaet Fadder til ham i Aastrup.² Overauditor, Herredsfoged *Quistgaard*³ fra Varde var imidlertid ombord for at paase, at alt gik ordentligt til.

Jeg erindrer, at *Vilmann* sagde lidt pralende til mig: „Denne Gang skal De se, at der intet skal kunne blive stjaalet.“ „Hvorledes vil De da bære Dem ad?“ var mit Svar. „Vi sætter nogle til at passe paa hver Vogn, der kører med Vin op til Hennegaard.“ Men han erindrede ikke, at det var Strandtyve, han satte til at passe paa Strandtyve, og at naar Vognen kom ind i Bjergene, gik det kun løs paa Tyveriet, og de ansatte Opsynsmænd var ikke bedre end de andre. — De borer nemlig Hul paa Tønderne, og paa den Maade kan de ikke aftappe lidet af dem.

Løvrigt blev der nøje passet paa, at Bjergene ikke aabenlyst fik Vin. De havde saaledes faaet Hul paa

¹ *Peter Wilmann*, Branddirektør, Hospitalsforstander i Varde, død 1863. (Red. Anm.)

² Pastor Stampe var Præst for Aastrup og Starup Menigheder fra 1835 til 1844, da han forflyttedes til Nørre Nebel.

³ *Theodor Martin Sophus Quistgaard*, forflyttet 1847 som Borgmester til Kolding, tog sin Afsked 1858, Etatsraad, død i Aarhus 1876. (Red. Anm.)

et Oksehoved,¹ men da den engelske Kaptajn saa det og nok mærkede Lugten, væltede han det med hele sit Indhold ud i Havet i Bjergernes Paasyn. Der gik heller ikke siden efter Hul paa noget Oksehoved. Al Vin blev bragt op paa Hennegaard og til Henne Mølle, dog derfra blev det siden efter transporteret til Vogns til Hjerting, hvorfra det til Søs blev transporteret til sit Bestemmelsessted. Ogsaa Skibet kunde nok repareres. Ingen af Mandskabet omkom. —

Siden hen paa Sommeren besøgte jeg engang Hr. *Rauhe*² paa Hennegaard, og han gav mig da et Glas af den strandede Vin. Den smagte meget behageligt og var stærk, men hvilken Slags den var, véd jeg ikke. —

Samme Aar strandede et tysk Skib omtrent paa samme Sted. Skibet kom fra England og var ligeledes bestemt til en af de østersøiske Havne. Det var ladet alene med Stenkul og stod paa Land. Ingen af Mandskabet omkom. Iøvrigt erindrer jeg ikke, at der forefaldt noget mærkværdigt ved denne Stranding. — Jeg gik ogsaa denne Gang hen til Strandingsstedet, dog denne Gang var det ikke saa besværligt for mig.

Der forefaldt dette Aar endnu flere Strandinger, dog just ikke lige her paa Egnen. — Imidlertid kom der dette Aar særdeles meget Tømmer i Land paa Stranden i Lønne og Henne Sogne. Meget blev derfor dette Aar solgt paa Strandpladsen, og meget deraf sidder i Lønne Vejrmølle.³ Af det strandede Tømmer kunde man se, at der havde været Ild i Skibet.

¹ *Oksehoved*, Vinfad, der rummer 240 Potter (Liter).

² Købmand *A. C. Rauhe* ejede Hennegaard 1829-66. (Red. Anm.)

³ Denne Mølle laa nedenfor den ny Kirke ved „Møllehuset“, men brændte i 1862. En ny Mølle opførtes nu ved den saakaldte „Møllegaard“. I 1891 brændte ogsaa den, hvorpaa Møllen flyttedes til Nørre Nebel, „den vestre Mølle“.

I Aaret 1846 i Fasten forefaldt en betydelig Stranding paa Vestkanten. Skibet var ladet med Vin. Dette var dog den eneste Gang, der her i Sognet har været Vin at faa. Jeg erindrer saaledes, at da jeg i Hundhale og Nebel skulde tage et Par svage Folk til Alters, blev jeg begge Steder opvartet med Muskatvin.

Af denne Slags og af Portvin var der ikke saa lidt at faa underhaanden.

Da der senere hen skulde være Auktion over Vinen, besøgte Apotheker *v. Støcken*¹ fra Ribe mig. Han tog herfra til Ringkjøbing, og derfra over Vesterlandet i Forening med nogle andre Købmænd. Paa Auktionsstedet kom jeg til ham, og han fulgte med til Gabet, hvortil jeg var kørende for at hente ham, hvilket var ham meget kærkomment, da han var træt af Rejsen. Der blev dog ikke solgt meget af Vinen, da Auktionen blev standset af en Konsul eller Agent, saa vidt jeg mindes, fra Lemvig. Jeg besøgte derovre Toldbetjent *Thorlacius*,² en Brodersøn af afdøde Professor *Thorlacius*³ i Kjøbenhavn, og jeg spiste godt hos ham, hvilket bekom mig vel tilpas, da jeg var temmelig hung-
rig. — Det var nemlig en Fastelavnsdag, jeg havde haft Prædiken i Lydum og fik næppe Tid til at spise til Middag her hjemme for at komme derud i betimelig Tid.

Da vi endelig langt om længe kom til Kroret⁴ ved Gabet, var dér *Schmidt* fra Søviggaard, der vilde gøre Spektakler med enhver. Vi kom dog nogenlunde ud af det med ham, men saaledes gik det ikke med alle; thi der var mange Mennesker samlede. Senere hen

¹ Frederik Hansen von Støcken († 1868). ² Børge Thorlacius, død 1865 som Toldassistent i Ringkjøbing. ³ Børge Riisbrigh-Thorlacius († 1829), Sprogmand, Professor i Græsk og Latin ved Universitetet. (Red. Anm.)

⁴ Kroen ved Nymindegab.

paa Natten blev han kastet ud for sin Grovhed. Det var et ondskabsfuldt Menneske. Han skød siden efter en Muremester i Benet, men herfor kom han dog i stor Molest, ligesom han og i lang Tid sad arresteret derfor. Kort derefter solgte han Søviggaard og flyttede til Ribe Egnen.

Dagen derefter rejste Støcken; *Bloch*,¹ Præst i Kvong og nu i Grenaa, var her denne Dag. Jeg erindrer, at jeg befandt mig meget ilde efter denne Rejse, det var nemlig meget koldt, da vi tog hjem.

Paa denne Tid kunde man faa en Flaske Portvin af Bønderne for 1 Mark C. — Ved denne Stranding fik Bjergerne deres Tørst for Alvor slukket.

Iøvrigt er det mig ikke bekendt, at der forefaldt noget mærkværdigt ved denne Stranding.

Flere Aar hengik nu, førend der forefaldt nogen Stranding af Betydning. — I Slutningen af Aaret 1850 blev det anderledes.

III.

„Figaro“ i Stranding ved Nymindegab.

Fredagen den 8. Novbr. 1850 tog vi ned til Jens Jacobsens i Rærup.² Vi var budt derned. Vejret var vel haardt med Blæst og Regn, dog ingenlunde Storm. Undervejs til Rærup blev det værre, og næppe var vi kommen dertil, før end en rygende Storm begyndte. Imidlertid gjorde det dog ikke saa meget Indtryk paa os. Ved Selskab drages Tankerne hen til andre Genstande. Selskabet bestod den Gang af Enkemadame Jacobsen, Brændevinsbrænder Nielsen og hans trende

¹ Frederik Christian Bloch († 1879), siden (fra 1857) Præst i Ringe paa Fyn. (Red. Anm.)

² Rærup ligger i Lydum Sogn ca. 4 km fra Præstegaarden.

Sønner, Niels fra Lyne Kro, Jacob fra Lindbjerg Mølle og Ulrich fra Brænderiet i Ølgod Sogn.

Stormen blev dog heftigere og heftigere. I Rærup havde vi dog ingen Nød. Huset var stærkt, men jeg var dog meget bange for Præstegaarden. At tænke paa at komme hjem var ikke muligt, vi maatte altsaa bede om Nattelogie. Henad ad Morgenstunden lagde dog Stormen sig. Jeg var imidlertid bange for Præstegaarden og gik derpaa hjem. Paa Hjemvejen mødte jeg min Karl, der kom for at køre os hjem, og af ham fik jeg den glade Efterretning, at kun lidt Tag var afreven. Saa lykkelige var ikke alle.

Om Eftermiddagen erfarede jeg, at et Skib var strandet her ligeud for ved Gabet. Det var kommet nær til Landet Natten mellem Torsdag og Fredag og laa for Anker. — Besætningen, der skal have været otte Mand, havde samme Nat forladt Skibet og var alle druknet. Man fandt Baaden, hvori laa en Dreng og et Halvanker Rom eller Cognac. Siden efter drev et Par Lig i Land, men om det var fra dette Skib, vides ikke med Vished. Drengen, eller et af de andre strandede Lig, skal have haft en Del Penge hos sig, dog ikke mange, de blev nok fundet og taget af en Karl fra Henne Sogn.

Om Fredag Morgen saa man Skibet for Anker, og længere op ad Dagen undrede man sig meget over, at ingen Folk lod sig til Syne. Der spejdedes denne Dag flittigt i Klitterne, og Skibet blev af mange betragtet med særdeles stor Opmærksomhed, da man nok kunde indse, at det snart vilde blive et Bytte for Bølgerne. Søgangen var svær, og det blev haardt tumlet af Bølgerne; ikke desto mindre holdt Skibet sig dog, da Ankertovet holdt. Saaledes gik det hele Dagen.

— Aftenen brød frem, og Klitterne deromkring var fulde af Strandtyve. — Endnu holdt Skibet sig, og i den Formening, at det endnu en Tid lang vilde kunne modstaa Bølgerne, gik Toldbetjent Jensen, der ellers patrolerede ved Stranden, til Sengs; men næppe havde han lagt sig, førend han igen blev opvækket af Søvnens af en vagthavende Person i hans Sted med den Efterretning, at nu kom der Kasser i Land, saa at Skibet maatte af Bølgerne være slaaet itu. Dette forholdt sig og saaledes.

Skibets Navn var „*Figaro*“, det kom fra Rouen i Frankrig og var bestemt til St. Petersborg. — Det var tomastet, iøvrigt dog nok et gammelt Skib. Ladningen var særdeles kostbar og bestod af Sydfrugter, særdeles mange syltede Frugter saasom Aprikos, Blommer, Kirsebær etc., alle i Flasker, henkogte Ærter i Blikdaaser, og ligesaa Sardeller (Sardiner), ligeledes lagte i Blikdaaser med Olie paa, en stor Mængde Apothekersager, meget heraf i Flasker, Porcellæn, og en stor Del kostbare Bøger, alle i det franske Sprog. Der var overhovedet en stor Mængde Luksusartikler, ligesom der og var en ikke saa ubetydelig Del udsøgte Vine, der var i Kasser 50 til 100 Flasker i hver.

Alle Bjergere kom nu i Bevægelse. Om Lørdagen blev indbjerget meget af alle Slags og indlagt i Laden hos Christen Jacobsen. Meget af det strandede blev bjerget indenfor Gabet, hvorigennem det drev, ja noget kom endog op i Ringkjøbing Fjord. Noget drev imidlertid i Land paa den yderste Strand opad imod Bjerregaard. Det var imidlertid ikke blot de lovlige Bjergere, der var beskæftiget, men ogsaa de ulovlige. Strandtyvene var og i stor Bevægelse, og det ikke blot om Natten men ogsaa om Dagen, naar de kunde se deres Lejlighed dertil.

Natten mellem Lørdag og Søndag blev ikke lidet bjerget af Strandtyve. Endog her fra Præsteby var, som jeg siden erfarede, tvende Mænd derude, og erholdt en Del. — Uagtet de havde gaaet paa Strandtyveri hele Natten og var først ved Dagens Anbrud kommen hjem ganske gennemvaade, saa generte det dog dem slet ikke, ved Bevidstheden af det urigtige i deres Forhold, at gaa til Alters hos mig heri Kirken, da der just denne Dag var Altergang. — Man skulde have troet, at de med en saadan Samvittighed vilde have afholdt sig fra at deltage i Sakramentet, men dette var dog ikke Tilfældet. — Vesterboeren gør sig aldeles ingen Samvittighed i at tage sligt strandet; det er herreløst Gods og ligesaavel mit som dit, saa tænker han. —

Om Søndag Eftermiddag saa jeg det første af noget strandet her i Præstegaarden. Det var nogle smaa franske Blommer i Flasker; de kaldtes Mirabeller og var syltede. De smagte meget behageligt. Af Flasker med syltede Frugter i blev mange bjergede og var i lang Tid derefter at faa til høje Priser hos Bønderne, dog især først efter at der var holdt Auktion over alt strandet Gods i Varde. — At jeg fik bemeldte Flaske Blommer, hidrører fra, at jeg havde haft Lejlighed til at vise Giveren heraf en Tjeneste.

Om Mandagen derefter var jeg til Auktion i S. Bork Præstegaard, den fraflyttede Præst, *L. Bøggild*,¹ lod nemlig paa denne Dag og de tvende følgende Dage bortselge alt sit Bohave.

Her ved Auktionen hørte man end mere tale om Strandingen. Der blev saaledes fortalt, at i Ringkjøbing Fjord var funden en Kasse med 100 Flasker Champagne

¹ *Jens Lassen Bøggild*, død 1868 som Præst i Lintrup og Hjerting. (Red. Anm.)

i, ligesom og, at der ved Gabet iblandt andet var drevet i Land en Kiste, der var adresseret til Prindsen af Oldenburg¹ i St. Petersborg, og at der i samme Kiste var alle Slags Fruentimmer-Underklæder, saasom Strømper, Særker, Bukser etc. etc.

Ved at høre slige Fortællinger blev min Opmærksomhed end mere vakt, og jeg bestemte mig til snarest muligt at begive mig ud til Gabet for selv at tage det strandede i nærmere Øjesyn. Dagen efter Kl. 1¹/₂ tog jeg da med Georg² ud til Gabet, og ved Toldbetjent Jensens Godhed fik vi da at se, hvad der var at se.

Af Skibet stod Bunden med noget mere paa Stranden sønden for Kroret (o: Nymindegab Kro). Der gik en Del Mennesker der omkring og bjergede, hvad der lod sig bjerger. Selv var jeg dog ikke nede ved Vraget. Nedenfor Toldbetjent Jensens laa en Del Vragstumper, dog kun ubetydelige. Der laa og en stor Del saakaldte Karteboller, som bruges paa Klædefabrikerne. Omkring paa Stranden fandtes og Blade af franske Bøger, Aviser og Tidender.

Hos Toldbetjent Jensens var en Toldbetjent fra Ringkjøbing. Begge disse Toldbetjente var saa forekommende at vise mig, hvad der af det strandede var indlagt hos Christen Jacobsen, endskønt de, for at kunne gøre det, endog maatte bryde Toldseglet for Døren. Der var allerede ikke bjerget lidet, og blev endnu siden bjerget mere.

I et Rum var en stor Mængde blæsende Instrumenter, saa som Trompeter, Klaphorn og Waldhorn. Der

¹ Den danskfjendtlige Prins (siden Storhertug) *Peter* af Oldenburg (1827—1900) var som Medlem af den gottorpske Hertugslægt beslægtet med det russiske Kejserhus. (Red. Anm.)

² Præstens yngste Søn, død i N. Nebel 1853 godt 10 Aar gl.

var og en stor Tromme, saaledes som de bruges ved Regimentsmusik. Der var og andre Instrumenter, saa som et stort Positiv, særdeles smukt Porcellæn, og nogle meget skønne Lamper m. m., som jeg endnu ikke har optegnet og dels ikke mere erindrer.

I Laden stod en Mængde Kister, men hvad der var i dem, vidste man ikke. Siden efter blev Kasserne aabnede, og Indholdet bestod af forskellige Ting. Der var saaledes mange Apothekervarer, vellugtende Sager og kostbare Vine. Kasserne aabnedes nemlig nogle Dage efter i Herredsfoged *Stephensens*¹ Nærværelse, ligesom man og siger, at Vinen blev prøvet om Middagen under Maaltidet.

Apotheker *Helms*² fra Varde var og der oppe for at prøve Apothekervarerne. Resultatet blev af disse Undersøgelser, at hvad der var strandet, skulde siden efter sælges ved Auktion i Varde, hvilket og skete.

Af Apothekervarerne kom og en Del ud iblandt Bønderne, især mange Tanddraaber. Af Sardeller i Blikdaaser kunde og faas mange. Mange Bøger kom og i deres Hænder. Desto værre blev mange herlige franske Værker spolerede derved, at de klippede Billederne af og forærede dem til deres Venner. Jeg fik selv saaledes et herligt Værk, nemlig en *L'histoire d'Angleterre* (Englands Historie), men en Del af Kobberne (Kobberstikkene) var afklippet og givet til Børn, der havde ødelagt dem, saa at jeg ikke siden efter kunde faa dem samlet. Jeg fik og nogle faa andre gode Værker.

Paa Vestkanten drev der mange Sardeldaaser i Land. Sardellerne vilde Bønderne ikke spise; derimod brugte

¹ *Olaf Stephani Stephansen*, Overauditør, Byfoged i Varde († 1854). (Red. Anm.)

² *Andreas Fridsch Helms* († 1880). (Red. Anm.)

de den meget fine Olie, hvori de var nedlagt, til Lampeolie. Det sidste var et Sidestykke til en Brug, som Bønderne længere nord paa gjorde af nogle fine franske Pomader, som var bestemt til St. Petersborg, og som strandede for mange Aar siden. Først prøvede de paa at bruge Pomaden paa Brød i Stedet for Smør, dog da dette ikke smagte dem godt, fandt de paa et andet Raad for dog at faa nogen Nytte deraf. Ved højtidelige Lejligheder, saa som til Bryllupper og Barse-ler, smurte de deres Vogne i Pomaden. Følgen heraf var, at naar en Brudeskare kørte til Kirke, kom der med samme en særdeles dejlig Vellugt.

Mange Gibsfigurer kom og i Land, men var til Dels blevet fordærvet af Havvandet. Paa nogle af disse skal have været vellystige Billeder.

Der fandtes og mange Figurer, der maa have været støbt, men iøvrigt var hvide som Alabast, men og farvede; følte man paa dem, var de fedtede, retsom om de var af en smeltet Materie, hvori der var Voks. De forestillede som oftest en eller anden bibelsk Scene, saa som Jomfru Marie med Barnet etc., de var i Almindelighed særdeles smukke. De fandt mange Lieb-havere, hvorfor ogsaa de til Slutningen blev kostbare.

Overhovedet var der særdeles mange kostbare Sager; mangfoldige af disse blev bjerget af uberettigede og kom maaske ikke til nogen sand Nytte. I hvor streng en Opsigt der end ellers er ved slige Lejligheder, saa er det dog ikke muligt at forebygge Strandtyverier. Dog nogle af Opsynsmændene var nok ogsaa Mennesker! Det manglede heller ikke paa Opsigt ved denne Stranding, men dog kunde Tyverier ikke afværges. Meget blev dog ogsaa bjerget af de berettigede dertil og indlagt dels paa Bjerregaard og

dels hos Christen Jacobsen ved Gabet. Hvad der blev indlagt paa Bjerregaard, blev siden efter solgt ved Auktion i Ringkjøbing, og hvad der var indlagt ved Gabet hos Christen Jacobsen, blev siden efter solgt ved Auktion i Varde. Auktionen sidste Sted holdtes den 9. December 1850; jeg vilde have været der for at købe en Del Bøger; men jeg var saa forkølet, at jeg maatte blive hjemme.

Det eneste, der blev solgt til temmelig billige Priser, var Bøgerne. Det meste af det andet gik derimod til høje Priser. Efter Auktionen blev der endnu betalt mere derfor, og endog nu, altsaa over et Aar siden Auktionen, har der været Rejsende, der har betalt uhyre Priser.

Iblandt de Ting, for hvilke der er betalt mest, er nogle Thekopper, som Apotheker Helms i Varde købte, jeg erindrer ikke rigtigere, end at han gav 25 Rbd. C. for Parret; men de skal siden efter være blevet betalt med flere Hundrede Rbd. C. for Parret. *Refero relata* (o: „Jeg snakker efter Snak“): Kanterne paa Kopperne skal nok have været besat med Perler, ligesom der og skal have været Tegninger paa dem af en berømt hollandsk Maler, der siden skal være død.

Siden efter blev igen holdt Auktion over noget, der senere bjergedes, men heller ikke denne Auktion bivaanede jeg. Lysten til slige Sager var i Mellemtiden bleven betydelig kølet, og min Tid tillader mig ikke heller at læse noget i franske Bøger.

Ved slige Lejligheder mangler det sjældent paa Anekdoter og snurrige Fortællinger, og saaledes heller ikke her. — En Strandtyv havde saaledes bjergtet ikke faa Trompeter og lagt dem i en Fiskerhytte. Ejeren af Hytten kom tilfældigvis til Gabet og vilde da med det

samme se til sin Hytte. Han ser da den Mængde Trompeter, pakker dem paa sin Ryg og bærer dem hjem. Den egentlige Strandtyv skulde nok tie stille, om han endog erfarede, hvem der havde taget dem. Siden efter blev de formodentlig til Skibs ført til Altona eller Hamborg og der solgt.

Det er ikke sjældent Tilfældet, at nogle ligger roligt i Klitterne og passer paa, hvor Strandtyvene nedgraver deres Sager, som de da igen stjæler, naar de egentlige Strandtyve har forladt dem. Saaledes ogsaa denne Gang.

Ser den ene Strandtyv, at den anden har bjerget noget, agerer han stundom Strandfoged og kyser den anden bort, hvorpaa han selv tager det bjergede. — Ogsaa et saadant Tilfælde forefaldt.

Der gaar det Rygte, at der ved denne Stranding blev bjerget et smukt Skrin med en stor Mængde Sølvtoj i. Den egentlige Finder heraf skal være bleven skræmmet derfra, og derpaa en anden Strandtyv have faaet det. Da Skrinet siden efter blev fundet, var det tomt.

Dog er dette maaske kun en Fortælling. Imidlertid vil dog nogle paastaa, at det er sandfærdigt. Jeg lader Tingen staa ved sit Værd.

Ende.
